

Eucharystia sakramentem miłości

Eucharystia jest sakramentem miłości, gdyż w niej uobecnia się tajemnica Boga, czyli miłość trynitarna. W rozmowie Jezusa z Nikodemem znajdujemy wyjaśnienie tego zagadnienia: „Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne. Albowiem Bóg nie posłał swego Syna na świat po to, aby świat potępił, ale po to, by świat został przez Niego zbawiony” (J 3,16-17). Te słowa wskazują na ostateczny korzeń daru Bożego. Jezus w Eucharystii daje nie „coś”, ale siebie samego, ofiaruje On swoje Ciało i przelewa swoją Krew. W ten sposób daje całą swą egzystencję, objawiając pierwotne źródło tej miłości. Jest On wiecznym Synem danym nam przez Ojca. Słyszemy ponadto w Ewangelii, jak Jezus po nakarmieniu tłumu przez rozmnożenie chleba i ryb, mówi do swych rozmówców, którzy poszli za Nim aż do synagogi w Kafarnaum: „Ojciec mój da wam prawdziwy chleb z nieba. Albowiem chlebem Bożym jest Ten, który z nieba zstępuje i życie daje światu” (J 6,32-33), a następnie dochodzi do utożsamienia samego siebie, swego własnego ciała i swojej własnej krwi z tym chlebem: „Ja jestem chlebem żywym, który zstąpił z nieba. Jeśli kto spożywa ten chleb, będzie żył na wieki. Chlebem, który Ja dam, jest moje ciało za życie świata” (J 6,51). W ten sposób Jezus objawia się jako chleb życia, który Ojciec przedwieczny daje ludziom.

W Eucharystii odsłania się zamysł miłości, który kieruje całą historią zbawienia (por. Ef 1,10; 3,8-11). W nim Deus Trinitas, który w sobie samym jest miłością (por. 1J 4,7-8), w pełni angażuje się w naszą ludzką kondycję. W chlebie i winie, pod których postaciami Chrystus daje się nam w paschalnej uczcie (por. Łk 22,14-20; 1Kor 11,23-26), całe Boże życie dociera do nas i udziela się w formie sakramentu. Bóg jest doskonałą komunią miłości pomiędzy Ojcem, Synem i Duchem Świętym. Już w stworzeniu człowiek został powołany do udziału, w jakiejś mierze, w ożywczym Bożym tchnieniu (por. Rdz 2,7), ale w Chrystusie umarłym i zmarłychychwstałym oraz w wylaniu Ducha Świętego, danym bez miary (por. J 3,34), stajemy się uczestnikami Bożej zażyłości. Jezus Chrystus, który „przez Ducha wiecznego złożył Bogu samego siebie jako nieskalaną ofiarę” (Hbr 9,14) w darze eucharystycznym udziela nam to samo Boże życie. Chodzi o dar absolutnie bezinteresowny, który jest jedynie odpowiednikiem obietnic Bożych, spełnionych ponad wszelką miarę. Kościół przyjmuje, celebrowa, adoruje ten dar w wiernym posłuszeństwie. „Tajemnica wiary” jest tajemnicą miłości trynitarną, do uczestnictwa w której jesteśmy przez łaskę wezwani. Także więc i my musimy zawołać wraz ze św. Augustynem: „Jeśli widzisz miłość, widzisz Tróję”.

„A przed świętym dniem Paschy, Jezus, wiedząc, że nadeszła godzina Jego, aby odszedł z tego świata do Ojca, umiłował swych, którzy byli na świecie, aż do końca ich umiłował” (J 13,1). On zawsze z nami zostaje i jest gotów nas przyjąć, zawsze modli się za nami do Ojca Niebieskiego, zawsze rozważa doskonałości Jego, wychwala w imieniu naszym, wielbi, uniaża się. Zawsze też dziękuje za nas, błaga o przebaczenie grzechów naszych, zadośćuczyni i wynagradza Mu za nie, ofiarowuje się za nas jako Pośrednik i zasłania nas przed ciosami sprawiedliwości. Najświętsza Eucharystia jest darem, jaki Jezus Chrystus czyni z samego siebie, objawiając nam nieskończoną miłość Boga wobec każdego człowieka. W tym przedziwnym sakramencie objawia się miłość największa, która przynagla, by „życie swoje oddać za przyjaciół swoich” (J 15,13). Istotnie, Jezus „do końca ich umiłował” (J 13,1). Tymi słowami zapowiada Ewangelista Jego gest nieskończonej pokory: zanim umarł na krzyżu za nas, przepasał się ręcznikiem, umył uczniom nogi. Tak też w sakramencie Eucharystii Jezus nadal miłuje nas „aż do końca”, aż po dar ze swego ciała i swojej krwi. Jakież zdziwienie musiało napęlić serca Apostołów wobec czynów i słów Pana podczas tej Wieczery! Jakież zachwyt winna wzbudzić w naszym sercu tajemnica Eucharystii! Eucharystia staje się w ten sposób początkiem nowej ludzkości i odnowionego świata, który objawi się w pełni na końcu dziejów. Już teraz jednak wzrasta naszym zasiew i zaczyn Królestwa Bożego. Cechą charakterystyczną nowej ludzkości odkupionej przez Chrystusa jest pełnia braterskiej miłości. Eucharystia jest bowiem w pełnym tego słowa znaczeniu sakramentem miłości, pojmowanej jako dar z siebie. Bez duchowego pokarmu, czerpanego z Ciała i Krwi Chrystusa, ludzka miłość pozostaje zawsze skażona egoizmem. Natomiast komuniam z niebieskim Chlebem nawraca serca i wzbudza w nich zdolność miłowania tak, jak umiłował nas Jezus.

Wskazania dla katechetów:

- Eucharystia to zjednoczenie z samą Miłością. Ta Miłość wypala wszelkie pozostałości grzechu powszedniego, oczyszcza i uzdalnia do czynienia dobra.
- Eucharystia jest jak warstwa ochronna, która sprawia, że trudniej pokusom skłonić człowieka do grzechu.
- Eucharystia to niepowtarzalna więź z samym Bogiem. Eucharystia tę więź rodzi, podtrzymuje, ocala, odnawia.
- Eucharystia „podtrzymuje, pogłębia i odnawia życie łaski otrzymane na chrzcie” (KKK 1392).
- Eucharystia to spoiwo łączące nas z Jezusem oraz naszymi braćmi i siostrami w Kościele.

Ks. Stanisław Łabendowicz

„Weźmijcie Ducha Świętego!” (J 20,22)

W zmartwychwstaniu dokonała się pełna realizacja zbawczego planu Odkupiciela: na ludzi spłynęła miłość Boga. Cała tajemnica zbawienia jest związana z trynitarną miłością między Ojcem, Synem i Duchem Świętym. Wielkanoc wprowadza nas w tę miłość przez udzielenie Ducha Świętego, który jest Panem i Ożywicielem. Dlatego właśnie rozważamy dary Ducha Świętego i prosimy o wstawiennictwo Najświętszej Panny, by lepiej zrozumieć te dary, pamiętając z wiarą, że na Nią pierwszą zstąpił Duch Święty i osłoniła Ją moc Najwyższego, pamiętając też, że właśnie Maryja uczestniczyła w modlitwie rodzącego się Kościoła, oczekującego na Pięćdziesiątnicę. (Watykan, 2 kwietnia 1989 r.)

Dar Mądrości

Pierwszy i najwyższy z darów to Mądrość, która jest światłem trzymiwanym z wysoka, specjalnym udziałem w tajemniczym i najwyższym poznaniu, właściwym samemu Bogu. Owa mądrość jest korzeniem nowego poznania, poznania przenikniętego miłością, dzięki której dusza może się niejako oswoić z rzeczami Boskimi i w nich rozsmakować. Mądrościowe poznanie daje nam szczególną zdolność oceny rzeczy ludzkich według Boskiej miary, w świetle Boga. Dzięki temu darowi całe życie chrześcijanina, jego losy, pragnienia, plany i osiągnięcia zostają ogarnięte tchnieniem Ducha, przeniknięte światłem, które płynie z Niebios. (Watykan, 9 kwietnia 1989 r.)

Dar Rozumu

Wiemy, że wiara jest przyłgnięciem do Boga w mroku tajemnicy. Ale także jest ona poszukiwaniem płynącym z pragnienia lepszego i głębszego poznania prawdy objawionej. Owo wewnętrzne pragnienie pobudzone jest przez Ducha Świętego, który wraz z wiarą obdarza nas szczególnym darem rozumienia i niejako intuicją prawdy Bożej. Słowo „intelekt” pochodzi od łacińskiego *intus legere*, co znaczy „czytać we wnętrzu”, przenikać, rozumieć do głębi. Poprzez ten dar Duch Święty „przenika wszystko, nawet głębokości Boga samego” (1Kor 2,10), przekazuje wier-nemu iskrę owej przenikliwości, otwierając jego serce na radość zrozumienia pełnego miłości planu Boga. Bowiem światło Ducha z jednej strony ułatwia zrozumienie rzeczy Boskich, z drugiej zaś, pozwala na wyraźniejsze i dogłębniejsze zrozumienie rzeczy ludzkich. Tą drogą można dojść aż do profetycznego odczytywania teraźniejszości i przyszłości: znaków czasu, znaków Boga! (Watykan, 16 kwietnia 1989 r.)

Dar Umiejętności

Dzięki niemu potrafimy rozpoznać prawdziwą wartość rzeczy stworzonych w relacji do Stwórcy. Wobec wielorakich przejawów bogactwa rzeczy, ich złożoności, różnorodności i piękna, człowiek staje przed ryzykiem ich absolutyzacji i niemal ubóstwienia, aż po uznanie ich za najwyższy cel swojego życia. Dzieje się tak zwłaszcza wtedy, gdy w grę wchodzi bogactwo, przyjemności, władza, czyli to, co niosą z sobą rzeczy materialne. To są główni bożkowie, przed którymi świat nazbyt często pada na kolana. Aby

człowiek mógł się oprzeć tej subtelnej pokusie i zapobiec jej zgubnym skutkom, przychodzi na pomoc Duch Święty z darem Umiejętności. Dar ten pozwala prawidłowo oceniać rzeczy w ich istotnej zależności od Stwórcy. Dzięki niemu – pisze św. Tomasz – człowiek nie ceni stworzeń ponad ich wartość i nie w nich, ale w Bogu upatruje cel swojego życia. Oświecony darem Umiejętności, człowiek jednocześnie odkrywa nieskończoność, która oddziela rzeczy stworzone od Stwórcy, ich wewnętrzną ograniczoność, zasadzkę, jaką mogą stanowić, gdy grzesząc czyni z nich zły użytek. (Watykan, 23 kwietnia 1989 r.)

Dar Rady

Jest to dar, który oświeca sumienie chrześcijanina w chwili dokonywania wyborów moralnych, przed jakimi staje się on w swoim codziennym życiu. Wzbogaca i udoskonala cnotę roztropności i kieruje duszą od wewnątrz, oświecając ją i ukazując właściwy sposób postępowania, zwłaszcza gdy chodzi o ważne decyzje lub o przebycie drogi pełnej trudności i przeszkód. Dar Rady jest jakby nowym tchnieniem Ducha, które wskazuje sumieniu to, co słuszne, co właściwe, co najbardziej przystoi duszy. Z pomocą tego daru chrześcijanin przenika prawdziwy sens ewangelicznych wartości, przede wszystkim tych, o których mówi Kazanie na Górze. (Watykan, 7 maja 1989 r.)

Dar Męstwa

Człowiek codziennie przeżywa doświadczenie swojej słabości, zwłaszcza w sferze duchowej i moralnej, gdy ulega własnym namiętnościom oraz presji środowiska. Aby oprzeć się tym różnorodnym naciskom, potrzebna jest cnota męstwa, czyli jedna z czterech cnot kardynalnych, które stanowią podstawę moralną całego życia. Męstwem odznacza się ten, kto nie uznaje kompromisów w spełnianiu własnych obowiązków. Dar Męstwa jest nadprzyrodzonym bodźcem, który dodaje duszy sił nie tylko w wyjątkowo dramatycznych chwilach, ale także w przewycięzaniu normalnych trudności: w walce o konsekwentne stosowanie własnych zasad, w znoszeniu przykrości i niesłusznych ataków, w śmiałym kroczeniu drogą prawdy i uczciwości, także wśród niezrozumienia i wrogości. (Watykan, 14 maja 1989 r.)

Dar Pobożności

Poprzez ten dar Duch Święty leczy nasze serce z wszelkiej zatwardziałości i otwiera je na miłość wobec Boga i braci. Doświadczenie własnej egzystencjalnej marności, pustki, jaką pozostawiają w duszy rzeczy doczesne, budzi w człowieku potrzebę proszenia Boga o łaskę, pomoc i przebaczenie. Dar Pobożności nadaje tej potrzebie kierunek i pobudza ją, wzbogacając o uczucie głębokiej ufności wobec Boga, który jawi się jako opiekuńczy i dobry Ojciec. Poprzez dar Pobożności Duch Święty wlewa w serce wierzącego nową zdolnością kochania braci, dając mu niejako udział w dobroci Serca Chrystusa. Ponadto dar Pobożności gasi w sercu zarzewia napięć i podziałów: gorycz, gniew, niecierpliwość, a budzi wspaniałomyślność, tolerancję i przebaczenie. (Watykan, 28 maja 1989 r.)

Dar Bojaźni Bożej

Bojaźń rozumiana jako strach nie jest tożsama z Bojaźnią darem Ducha Świętego. Chodzi tu bowiem o coś daleko szlachetniejszego i wzniolejszego: o szczerze i przejmujące drżeniem uczucie, jakie ogarnia człowieka w obliczu Boga, zwłaszcza na myśl o ty, że nie zawsze dochowywał wierności i że może okazać się „zbyt lekki” na sądzie ostatecznym, który nikogonie ominie. Oczywiście dar ten nie wyklucza drżenia, jakie odczuwa człowiek, świadom popełnionych

win i oczekujących go kar Bożych, jednak łądzi je wiarą w Boże miłosierdzie i przekonaniem o ojcowskiej trosce Boga, który każdemu pragnie dać wieczne zbawienie. Ale przede wszystkim poprzez ten dar Duch Święty wlewa w duszę uczucie synowskiej bojaźni, zakorzenionej w miłości Boga: dusza stara się podobać Bogu, którego kocha jak Ojca, w niczym Go nie obrażać, trwać i wzrastać w miłości. (Watykan, 11 czerwca 1989 r.)

Opr. Ks. Stanisław Łabendowicz

OGŁOSZENIA

1. Realizujemy trzyletni program duszpastersko-katechetyczny pt. „**Eucharystia daje życie**” 2019-2022. Program **na rok szkolny 2021/2022: „Posłani w pokoju Chrystusa”** podejmuje aspekt świadomego udziału wiernych w Eucharystii oraz zadań wynikających z „owoców Komunii świętej” (KKK 1391). **Treści programu** kierują nas bezpośrednio w stronę misji, której Chrystus Pan udziela wszystkim zebrany przy eucharystycznym stole.
2. **Adwentowy dzień skupienia dla katechetów świeckich** planujemy przeprowadzić w sobotę **27 listopada 2021 r. w kościele Matki Bożej Miłosierdzia w Radomiu** (ul. Ks. Inf. A. Staniosa 2). Początek skupienia **o godz. 9.30**. Dzień skupienia poprowadzi **Ks. kan. Mirosław Bandos**, kapelan Radomskiego Szpitala Specjalistyczny im. dra Tytusa Chałubińskiego w Radomiu.
3. Prosimy PT. Księży Prefektów i Katechetów uczących w szkołach, aby monitorowali sytuację związaną z katechezą. Wypisanie się dzieci młodzieży z religii w szkole jest niepokojące. Rodzice powinni rozmawiać ze swoimi dziećmi oraz katechetami na ten temat. Rezygnując z katechezy, pozbawiają się możliwości przygotowywania się do sakramentów i rozwoju duchowego tak potrzebnego w okresie dorastania.
4. Przypominamy, że ksiądz proboszcz wraz z katechetami z danej szkoły jest odpowiedzialny za **zorganizowanie rekolekcji szkolnych (wielkopostnych)**, na przeżycie których uczniowie otrzymują trzy kolejne dni zwolnienia z zajęć szkolnych (od poniedziałku do piątku). Termin rekolekcji zgłasza ksiądz proboszcz do Wydziału Katechetycznego i odbiera stosowne pismo dla dyrekcji szkoły (przynajmniej miesiąc wcześniej).
5. Obowiązkiem katechizujących jest przygotowanie merytoryczne rekolekcji szkolnych, wpisanie ich w program wychowawczy szkoły, wytworzenie sprzyjającej atmosfery wokół rekolekcji, pozyskiwanie do ich przygotowania coraz szerszej grupy nauczycieli i wychowawców.
5. Dziękujemy za przesłanie zgłoszeń do udziału w konkursach wiedzy religijnej dla klas 4-6 oraz klas 7-8. Materiały w formie plików pdf zostaną przesłane na adresy mailowe zgłoszonych szkół do końca listopada br.
6. Prosimy PT. Księży Proboszczów i Prefektów oraz Katechetów o wcześniejsze zgłaszanie do Wydziału Katechetycznego dłuższych zwolnień i potrzebnych zastępstw. Aktualnie mamy braki personalne i duże trudności w znalezieniu zastępstwa, np. na czas choroby katechety. W przypadku braku zastępstwa należy liczyć się z koniecznością przejścia godzin katechezy (na czas zastępstwa) przez księży wikariuszy w parafii lub nawet księży proboszczów na parafiach „pojedynczych”, aby zabezpieczyć nauczanie katechezy.
7. Zachęcamy do udziału w rekolekcjach dla katechetów świeckich. Najbliższy termin rekolekcji to 21-23 stycznia 2022 r. w Turnie-Emaus.
8. W parafiach, w których katecheci zbliżają się do wieku emerytalnego należy poszukać osoby w celu skierowania ich na studia katechetyczne, aby zapewnić ciągłość obsady w katechezie.
9. Wszystkim PT. Księżom Proboszczom i Katechetom składamy wyrazy podziękowania za wszelką troskę o dzieło katechizacji na terenie parafii i diecezji.

Dyrektor Wydziału Katechetycznego

Ks. prof. KUL dr hab. Stanisław Łabendowicz

Radom, 17 listopada 2021 r.

DYŻURY WIZYTATORÓW I METODYKÓW

♦ Wydział Katechetyczny

Radom, ul. Malczewskiego 1, tel. 48-34 06 238 (sekretariat)

poniedziałek 9⁰⁰-13⁰⁰ ks. Stanisław Piekelnik
wtorek 9⁰⁰-13⁰⁰ ks. Wojciech Wojtyła

14⁰⁰-15⁰⁰ p. Ewa Majcher (metodyk)
środa 9⁰⁰-13⁰⁰ ks. Andrzej Gozdur

14³⁰-15³⁰ p. Elżbieta Bieniek (metodyk)
16⁰⁰-17⁰⁰ p. Ewa Majcher (metodyk) w siedzibie RODoN

czwartek 9⁰⁰-13⁰⁰ ks. Dariusz Frydrych

piątek 9⁰⁰-16⁰⁰ ks. Dariusz Frydrych

9⁰⁰-13⁰⁰ ks. Sławomir Molendowski

Ks. dyr. Stanisław Łabendowicz, tel. 48-34 06 239

środa - godz. 14³⁰-16⁰⁰, w dni spotkań czwartkowych od godz. 17⁰⁰

FORMACJA KATECHETÓW – rok szkolny 2021/22

ZJAZDY KATECHETYCZNE - dla wszystkich uczących -

- ♦ **OGÓLNODIECEZJALNE** (dwa spotkania)
(Radom, ul. Ks. inf. A. Staniosa)
 - (1) 30 sierpnia 2021 (poniedziałek) – siostry zakonne i katecheci świeccy, godz. 10.00
 - (1) 31 sierpnia 2021 (wtorek) – księża i zakonnicy, godz. 10.00
 - (6) 4 czerwca 2022 (sobota) godz. 10.00
- ♦ **REJONOWE** (cztery spotkania)

Końskie – piątek, godz. 15.30 – Parafia Chrystusa Odkupiciela (ul. Gimnazjalna)

- (2) 8 października 2021
- (3) 19 listopada 2021
- (4) 14 stycznia 2022
- (5) 22 kwietnia 2022

Kozienice – piątek, godz. 15.30 – Parafia Świętej Rodziny (ul. Głowaczowska)

- (2) 8 października 2021
- (3) 19 listopada 2021
- (4) 14 stycznia 2022
- (5) 22 kwietnia 2022

Opczno – czwartek, godz. 15.30 – Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego (ul. Westerplatte)

- (2) 7 października 2021
- (3) 18 listopada 2021
- (4) 13 stycznia 2022
- (5) 21 kwietnia 2022

Radom – sobota, godz. 9.30 – Radom, ul. Ks. inf. A. Staniosa

- (2) 9 października 2021
- (3) 20 listopada 2021
- (4) 15 stycznia 2022
- (5) 23 kwietnia 2022

Skarżysko – piątek, godz. 15.30 – Parafia MB Ostrobramskiej (ul. Wileńska)

- (2) 8 października 2021
- (3) 19 listopada 2021
- (4) 14 stycznia 2022
- (5) 22 kwietnia 2022

Starachowice – piątek, godz. 15.30 – Parafia Świętej Trójcy (ul. Kościelna)

- (2) 8 października 2021
- (3) 19 listopada 2021
- (4) 14 stycznia 2022
- (5) 22 kwietnia 2022

Zwoleń – czwartek, godz. 15.30 – Parafia Podwyższenia Krzyża Świętego (ul. Kard. Wyszyńskiego)

- (2) 7 października 2021
- (3) 18 listopada 2021
- (4) 13 stycznia 2022
- (5) 21 kwietnia 2022

Uwaga: Każdy katecheta uczestniczy w 2 spotkaniach ogólnodiecezjalnych i 4 spotkaniach rejonowych. Jeśli nie możemy uczestniczyć w swoim rejonie, bierzemy udział w innym spotkaniu (nie zwalniamy się, jeśli termin nam nie odpowiada z powodu innych zajęć).

DNI SKUPIENIA - dla katechetów świeckich -

Adwentowy dzień skupienia

27 listopada 2021 r. (sobota przed I niedzielą Adwentu),
(Radom, Parafia MB Miłosierdzia, ul. Ks. inf. A. Staniosa),
godz. 9³⁰

Wielkopostny dzień skupienia

19 marca 2022 r. (sobota przed III niedzielą Wielkiego Postu),
(Radom, Parafia MB Miłosierdzia, ul. Ks. inf. A. Staniosa),
godz. 9³⁰

REKOLEKCJE - dla katechetów świeckich -

prowadzi: ks. dr Grzegorz Zieliński

22-24 października 2021 r. – Turno / Białobrzegi
21-23 stycznia 2022 r. – Turno / Białobrzegi
04-06 lutego 2022 r. – Skarżysko-Kamienna
20-22 maja 2022 r. – Kalków / Eremy
10-12 czerwca 2022 r. – Turno / Białobrzegi

► Koszt tegorocznych rekolekcji wynosi:
Kalków, Skarżysko-Kamienna, Turno – 220 zł.
► Wraz z deklaracją wypełnioną **osobiście** w Wydziale Katechetycznym wpłacamy **zaliczkę** w wysokości 100 zł.
► Rekolekcje rozpoczynają się w piątek o godz. 18.00, a kończą w niedzielę ok. godz. 13.00.

KONKURSY 2021

1. Olimpiada Teologii Katolickiej – dla szkół średnich (ks. Stanisław Piekelnik) „Oblicza Miłosierdzia w nauczaniu i praktyce Kościoła” (Płock 2021-2022)
 - a) etap szkolny – 17 listopada 2021 r.
 - b) etap diecezjalny – 9 marca 2022 r. (w szkołach)
 - c) etap ogólnopolski – 31 marca - 2 kwietnia 2022 r. (Płock)
2. Konkurs Wiedzy Religijnej dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych (ks. Andrzej Gozdur) [Temat: *Prymas Tysiąclecia Kardynał Stefan Wyszyński*] 11 maja 2022 r.
3. Konkurs Wiedzy Religijnej dla uczniów klas VII-VIII szkół podstawowych (ks. Wojciech Wojtyła) [Temat: Święty Paweł Apostoł narodów] 22 marca 2022 r.
4. Konkurs plastyczny dla uczniów klas I-III szkół podstawowych (ks. Dariusz Frydrych) [Temat: *Posłani w pokoju Chrystusa*] 13 maja 2022 r.
5. Konkurs plastyczny dla uczniów szkół specjalnych (ks. Dariusz Frydrych) [Temat: *Posłani w pokoju Chrystusa*] 28 kwietnia 2022 r.